

Calderoni és Társa

Egy név, egy budapesti fogalom, egy rész várostörténelem, ifjúkori visszaemlékezés. Cégjelzés? Valóban úgy kell lenni! Hiszen a név a város legelőkelőbb terén fényes üzleti portál fölött díszlik, ott, ahol a kirakattípusok előtt a járólélek tömege torlódik, ott, ahol a sétálóknak a többsége nem a létért küzd, rohanó csoportjából, hanem gondtalan urak és hölgyekből áll, akik nézelődnek és nézetik magukat. A legtöbb budapesti számára mégis a Calderoni szó több, mint egy optikai cikkek üzlete, jóllehet az ország legelőkelőbb körei szemüvegeit és távcsöveit, a Zeiszeket és Goerzeket, fényképező-készleteit, minden idevágó cikket, amit a modern élet létrehozott, sehol másutt, mint csak a Calderoninál szerezheti be. Sok évtizeddel ezelőtt nem is képzelhette el a budapesti polgár másként, ha kényyszerülve volt szemüveget vásárolni, minthogy elmenjen a Calderonhoz és ott válasszon. Itt sohasem kellett kérdezni, hogy az üveg valóban megfelel-e, hogy a legkülönbözőbb termo- és barometerek pontosan megvannak-e konstruálva, hogy az ár valóban megfelelő-e a Calderoni név feleslegessé tett minden ilyenfajta érdeklődést. És csodálatos! Nemcsak a multban volt így, még ma is az elképzelhetetlen kereskedői versenyben, amikor a hasonló üzletek úgy nőnek ki a talajból, mint a gombák, nincs másként. A születési és pénzarisztrókrácia, a jobb polgári kör, azonban a kevésbé jómódúak is, akik azt akarják, hogy rendszeresen szolgálják ki, nem is jön arra a gondolat, hogy szükségleteit másutt, mint Calderoninál szerezze meg.

A magyarizációt ne keressük bizonyos társadalmi körök született maradiságában, hanem inkább abban a szerencsés egyensúlyban, amelyben a szolid üzleti konzervatívizmus társul a technikai téren felmutatható haladási törekvéssel. Mert ki is kételkedhetnék egy pillanatig is afölött, hogy Calderoninál a legtekintélyesebbet kaphatjuk, amit csak az optika produkál, még pedig szolid, mérsékelt áron! A cég nem is lenne képes másként történelmi hírnevét megőrizni, minthogy a legszigorúbb üzleti politikát követi.

Mert hiszen egy részlet kultúr- és várostörténet, sőt magyar nemzeti történelem is bennfoglaltatik a Calderoni névben. Roveredoi olasz családból származik Calderoni István, a cég megalapítója. Mint a Radetzky-huszárok őrmestere részt vett a Napoleon elleni olasz hadjáraton, szinügy a lipocsei, ugynevezett népek csatájánál is jelen volt. 1819-ben jött Calderoni, aki az optikus mesterséget jól ismerte, Budapestre és a Kristóf-térre, ott, ahol a Bécsi-utca a Szervita-térre torkollik, a Fehér Hajóhoz címzett vendéglő kapubejárata alatt nyitotta meg üzletét, amelyben szemüvegeken és más optikai tárgyakon kívül vasalót, szagos vizet, szappant és egyéb szükségleti cikket árult. Azonban a „stand“ ott a kapubejárónál nemsokára szűk lett, az üzlet virágozott, úgy, hogy Calderoni két évvel később, 1821-ben, a Drasche-házban, a vacucai bejárónál egy boltíves helyiséget bérelhetett. Ebben a házban volt közel kilencven éven keresztül a Calderoni üzlet. Calderoni elve volt a feltétlen szoliditás és a kitünő kereskedő jól számított. Az üzlet elképzelhetetlenül fejlődött és elhelyeztettsége következtében az akkori társadalmi és politikai események gyújtópontjában állott. Itt, ebben a házban érte Calderonit az 1838-iki nagy árvíz. Ebben a csendes, azonban hírnévre és tekintélyre emelkedett üzletben töltötte el munkás, becsületesen fölfelé törekvő életét, szemüvegek, hatalmas teleszkópok, termo- és barometerek, opera- és turflátszók, tanítási eszközök és hasonlóak között. Azonban a szapanoknak és vasalóknak már csak a nyomát sem lehetett ezen bolthajtásos üzletben felfedezni. A tovasiető évek nyomán erősen megnőtt a vásárlók köre és a cégtulajdonos tekintélyes vagyonra tett szert.

Negyven év után úgy gondolta Calderoni, hogy megengedhet magának egy kis nyugalmat és élvezheti a megszerzett vagyont. Maga mellé vette egykori tanoncát, az akkori első segédét, Hopp Ferencet, 1861-ben mint társát és három évvel később teljesen rábízta az üzletet.

Ami a Calderoni és társa cégből lett, köszönhető ennek a Morvaországból bevándorolt sekrestyés fiúnak. „Franzl“ volt négy éven keresztül Calderoni optikustanoncja, azonban ez alatt az idő alatt nemcsak az optikai ipar kézügyességét sajátította el, hanem foglalkozott kereskedelmi tudománnyal is, angolul, franciául tanult, két évig Bécsben praktizált, visszatért Calderonhoz, azonban tudomány-szomja nem engedte őt nyugodni. Átkelt az óceánra és négy évig a nagy Benoit Khán-féle optikai üzletben működött. Azonban visszakiváncsolt második hazájába, Magyarországra és ekkor, 1861-ben, ilyen előképzettséggel átvette a már híres Calderoni üzletet. Főcélja volt az optikai tanszerek konstrukciója és forgalombahozatala, amely üzleti ágának Eötvös József báró kultúrörökvései szintén megfogták.

Hopp Ferenc az üzletet hatalmas vállalatá fejlesztette és az összes állami, községi és felekezeti iskolák tőle vásárolták fizikai, természettudományi és kémiai tanszereiket. A Váci-utca és Gizella-tér sarkán lévő üzlet mind nagyobbá és híresebbé vált. Mi öregek fájdalmas nosztalgiaiával gondolunk ifjú éveinkre, amiközben egy nap sem mulhatott el anélkül, hogy ne vándoroltunk volna Calderoni kirakataihoz.

A biztosításügy ötven éve

A biztosításügy nálunk aránylag hamar kifejlődött. Az *Első Magyar Általános* érdeme ez, amely már 1857 óta áll a piacon és végzi a maga úttörő munkáját. De elég gyors ütemben csatlakoznak hozzá újabb vállalkozások is és 1880-ban már kilenc magyar társaság látja el a biztosításügy közérdekű feladatát, rajtuk kívül azonban 19 külföldi fiókintézet is igyekszik a maga javára hasznosítani a közérdeket. A magyar társaságok az *Első Magyar* után időbeli sorrendben így alakultak: 1862-ben kezd meg működését a *Pannónia Magyar Visszontbiztosító* Rt. 600.000 forint alaptőkével, három év múlva megalakul a testvérországnak, Erdélynek biztosítóintézete, a *Victoria*, amelyet Dezsényi József lelkes munkájának köszönhetünk, 1875-ben két intézet is alakul: a *Magyar Üvegbiztosító* szövetkezeti alapon — a biztosítási gondolat fejlettségét éppen az mutatja, hogy már ilyen speciális feladatokra is akad vállalkozó szellem — és az *Orion*, amely állatbiztosításra rendezkedett be, szintén egyleti alapon. A hetvenkilences év szintén két alapítást hoz és mindkettő egyformán egészségesnek bizonyul: a *Magyar-Francia* nyolc millió alaptőkével és a *Fanciére Pesti Biztosító* három millióval lép piacra. A következő évben jön az *Agricola Jégkárbiztosító* Rt., amely mindössze 400.000 forinttal kezd meg működését. De a magyar intézetek közé kell sorolnunk az *Adriait* is, amely 1880-ban már külön alaptőkével van bejegyezve Budapesten és is amely egyébként 1838 óta áll fenn. A fiókintézetek között itt van már az *Anker*, az *Austria*, a trieszti *Azienda Assicuratrice*, a *Duna*, a *Gresham*, a *Honi Életbiztosító*, amelyet Bécsben Vaterlädischeneck mond a cégjegyzőkönyv, itt van a *North British and Mercantile*, az osztrák *Phönix*, mellette a francia *Phönix* is, s a *Trieszti Általános* is dolgozik már. Van egy-néhány francia fiók is.

Ilyen élénk biztosítási tevékenység láttán nem lephet meg bennünket, ha azt olvassuk a Földes Béla nyolcvanas évekből való statisztikai évkönyvében, hogy 1881-ben, amidőn 5546 tüzeset fordult elő és e tüzek által 4369 ház pusztult el egészen, 3155 pedig részben, de egyúttal 7390 gazdasági épület és a tűz martalékává esett egészen, 1147 pedig részben és a kárösszeg 8.7 millió forintot tett, ebből 7.1 millió forint már biztosítva volt és a társaságok e kár fejében 3.4 millió forintnyi kárpótlást fizettek ki. Ez már olyan kedvező

állapot, hogy jobbat alig lehet gondolni. A tűzkárok például 1927-ben az azóta ugyan megcsökkentett országban 3705 házat pusztítottak el egészen, vagy rongáltak meg részben, a kárösszeget 6.3 millióra becsülték, amiből biztosítás alá esett 5.6 millió. S miután ezek a számok pengőre szólnak, az ötven évvel ezelőttiek pedig forintokban beszéltek, látható, hogy a számszerű „haladás“ nem is olyan nagy, mint amelyet a gazdasági élet többi ágazataiban tapasztalhatunk. Időközben az ingóságok biztosítása fejlődött nagyobb mértékben. 1927-ben az ingóságokban esett kár nagyobb volt, mint ami az ingatlanokban pusztított, mert itt 11.3 millió pengőt állapítottak meg a becsült károknak, amiből csak 980.000 pengő nem volt biztosítva. A biztosítási adatok szerint pedig ugyanekkor 8.0 millió pengőt számolnak el a különböző hazai és 3.9 milliót a nem hazai társaságok az őket terhelő tűzkárok összegeként. Ebből az ingatlanokra összesen 4,983.000 pengő esett, az ingóságokra pedig kerekén hétmillió pengő. De ebben az évben már harminc hazai és harminchárom külföldi intézet osztozik ezen a biztosítási állományon. A társaságoknak ez a hatalmas meggyarapodása bizonyosan nincs különösebb javára a hazai biztosítási ügynek. Biztosító társaságaink — csak a hazaiakat számítva, — 1927-ben 8.1 millió pengő alaptőkével és majdnem hat milliónyi tartalékkal rendelkeztek. Ebben a tekintetben rendkívül nagy a hanyatlás az ötven évvel ezelőtti állapotokhoz képest, amidőn csak a hazai vállalatok alaptőkéje 16.32 millió forint volt.

Fájdalom, a biztosítási elv kifejlődése nem jelenthetett biztosítást Trianon ellen...

Az életbiztosításra nézve azt az egy adatot tudjuk 1880-ból idézni, hogy akkor az *Első Magyar*nál az életbiztosítások 41.8 millió forintnyi összrege szóltak s hogy abban az egy évben 5698 új kötvényt állítottak ki az intézetnél 15.9 millió pengőnyi összeggel, ami kétségtelenül mutatja, hogy ritka jó év volt az. Valóban, az intézet működésének első 25 éve alatt nem is fordult elő ehhez hasonlóan nagy eredmény egy év alatt, sem a kötvények száma szerint, sem a biztosított összeg szerint.

Azóta e tekintetben a fejlődés meglehetősen nagy: de a trianoni ceruzát itt is le kell számítanunk. Mert ha az *Első Magyar Általános* első huszonöt éve alatt 60.131 kötvényt állított ki, akkor nem tarthatjuk túlnagy eredménynek azt, hogy 1927-ben a magyar biz-

tosítótársaságoknál együtt mindössze 275.872, a külföldieknél pedig 196.484 kötvény volt érvényben, vagyis ebben az évben mindössze 472.356 ilyen kötvény állott fenn. Kétségtelenül jelentékeny biztosított réteg ez, mert hiszen az idehaza lakó nyolcemillió lélek mindössze mintegy kétmillió családot tesz, tehát átlag minden ötödik családfő biztosítva van.

A biztosított összeg 1927 végén a hazai intézeteknél — csak az itthoni, vagyis mai határaink közé eső részt számítva, — 198 millióra, a külföldi társaságoknál 178 millióra rúg, együtt tehát 343 milliót tesz. Ez már nem valami kedvező szám, mert eszerint az átlagos életbiztosítási összeg 800 pengő. A hazai biztosítóintézeteink „külföldi“ életbiztosításai, amelyek túlnyomó nagy részben az elszakított területeket foglalják magukban, 45 millióra rúgnak. A haladás tehát számszerűen

Duna

Általános Biztosító Részvénytársaság

ALAPÍTÁSI ÉV: 1867
 Budapest, VI, Andrassy-út 30
 (Az intézet saját házában)

Foglalkozik:
 Tűz-, betöréses lopás-, üveg-, szállítmány-, utipodgyász-, üzemszünetelési-, bal eset-, szavatossági-, autótörési-, valamint életbiztosítási ágazatokkal

Képviseletek az ország minden részében

nem valami nagy a nyolcvanas évekhez mérten, amikor csak az *Első Magyar* állománya 48 millió forintot tett. De közben mások lettek az idők is. Az a helyzet huszonöt év fejlődése volt, az 1927. évi pedig mindössze három-négy évé. A teljes elpusztulás után a semmiből kellett elkezdni a munkát a magyar biztosításügy terén és ezzel a szemmel nézve, eredményeik nagyon is biztatóak és sokat ígérők. Ugy látszik, hogy mégis újra érvényesülni kezd az a szellem, amelyet annyi évtized munkájával már kialakítottak és amelynek a háború csak az eredményeit pusztíthatta el, magát a szellemet azonban nem semmisíthette meg. (X)

MAGYAR-FRANCIA BIZTOSÍTÓ RT II

BUDAPEST (1879)
 IGAZGATÓSÁGI IRODA: V. KER./HOLD-UTCA 21. SAJÁT HÁZBAN
 TELEFON: AUTOMATA 273-92, 281-76, 116-49
 Táviratcim: MAGYARFRANCIA, FRANCOHONGROISE

BIZTOSÍTÁSOKAT VÁLLAL:

- Tűzkárok ellen: házak, gyárak, bútörök, áruraktárakra, mezőgazdasági terményekre, berendezésekre és egyéb ingóságokra. Lakóházaknál a tűzkár következtében kieső bérjövdelem is biztosítható; gyárak és ipartelegeknél üzemszünetelésből származó kár is.
- Jégkárak ellen mezei terményekre teljes kártérítéssel.
- Üveg- és tükörüvegekben eshető károk ellen.
- Értékszállítmányokban (Valoren) szállítás alkalmával előforduló károk ellen.
- Vasúti, hajószállítmányokra szállítás közben keletkezett károk ellen.
- Betöréses lopás, rablás és pénztári kiüldöztetés kirablása ellen.
- Az ember életére a legkülönbözőbb módozatok szerint.

